

Lateralizacja czyli o tym, dlaczego jesteśmy praworęczni lub leworęczni?

Co to jest lateralizacja?

Lateralizacja jest ustaloną genetycznie, dominującą i rozwijającą się jako silniejsza stroną ciała. Przewaga stronna najbardziej kojarzy nam się z rękami (prawo- lub leworęczność), ale dotyczy także nóg, oczu i uszu.

Lateralizacja nieodzownie łączy się z pracą naszych półkul mózgowych.

Lateralizacja, a więc przewaga jednej strony ciała nad drugą kształtuje się wraz z rozwojem ruchowym dziecka. Półkule mózgu w sposób krzyżowy sterują ruchami kończyn, czyli za określoną stronność ciała odpowiada przeciwległa półkula mózgowa. W praktyce oznacza to tyle, że jeśli posługujemy się prawymi kończynami, za ich ruch odpowiada nasza lewa półkula, natomiast jeśli jesteśmy leworęczni, dominację przejęła prawa półkula.

Kiedy wiadomo, czy dziecko będzie prawo- lub leworęczne?

Proces lateralizacji rozpoczyna się już w okresie embrionalnym, a kończy około 6/7 roku życia. Niemniej jednak już w okresie niemowlęcym (zwłaszcza w przypadku dzieci praworęcznych) można obserwować preferencje dziecka do częstszego chwytania przedmiotów czy wykonywania prostych czynności dominującą ręką. W przypadku leworęczności jest trochę inaczej – do 3 roku życia dzieci potrafią sprawnie posługiwać się obiema rękami, natomiast dopiero później uwidaczniają się preferencje posługiwania się lewą ręką.

Rodzaje lateralizacji

Wyróżnia się następujące rodzaje lateralizacji:

1. Jednorodną (jednostronną) – wyraźna przewaga jednej strony ciała nad drugą:

- **prawostronną** – oznacza dominację prawej ręki, prawej nogi, prawego ucha i prawego oka; dominująca jest tutaj lewa półkula mózgu.
- **lewostronną** – dominacja lewej ręki i nogi, lewego ucha i oka; tutaj dominująca jest prawa półkula mózgu.

2. Niejednorodną (skrzyżowaną) – nie ma wyraźnej dominacji jednej strony nad drugą. Dominacja natomiast dotyczy części ciała znajdujących się po przeciwnych stronach (np. prawe oko, prawe ucho, lewa ręka, lewa noga – istnieją różne kombinacje dominacji).

3. Nieustalona – brak dominacji jednej ze stron, dotyczy tzw. osób obustronnych. Dziecko, w jednakowym stopniu, może naprzemiennie używać oka, ucha, ręki lub nogi.

Lateralizacja jednorodna prawostronna oraz lewostronna są prawidłowe.

Lateralizacja skrzyżowana i nieustalana wiążą się z niedojrzałością układu nerwowego. Dlatego też, w **przypadku występowania u dzieci lateralizacji skrzyżowanej lub nieustalonej mówimy o zaburzeniach lateralizacji.** Pamiętajmy jednak, że **typ lateralizacji nie ma wpływu na poziom inteligencji.**

Zaburzona lateralizacja może prowadzić do wielu trudności w rozwoju dziecka, w tym utrudniać naukę szkolną. Lateralizacja skrzyżowana lub nieustalona może współwystępować ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (m.in. **dysleksją, dysgrafią**) oraz z **ADHD.**

Dodatkowo zaburzona lateralizacja może powodować m.in.:

1. Dyspraksję - czyli trudność w wykonywaniu zadań sekwencyjnych, problemy z koordynacją, przetwarzaniem bodźców oraz zapamiętywaniem, co ma wpływ na układ nerwowy i odpornościowy organizmu. Dysfunkcje w zakresie zaburzeń koordynacji ruchowej, nauki motorycznej, zaburzenia percepcji to również cechy charakterystyczne opisywanego problemu. Bardzo często **dyspraksja** jest nazywana **syndromem niezdarnego dziecka.**

2. Zaburzenia koordynacji oraz orientacji w schemacie ciała i przestrzeni - mogą objawiać się trudnościami w identyfikacji **lewej i prawej strony ciała**, myleniem kierunków przestrzennych, oraz słabym rozumieniem poleceń związanych z przyimkami przestrzennymi np.: **na** (stole), **o** (stole), **za** (stołem), **obok** (stołu), **po** (stole), **pod** (stołem), **zza** (stołu), **koło** (stołu), **przy** (stole), **ponad** (stołem), **od** (stołu), **ku** (stołowi).

3. Opóźniony rozwój mowy.

4. Problemy z pisaniem i czytaniem.

5. Problemy z koncentracją i pamięcią.

Dzieciom w wieku przedszkolnym, które nadal mają nieustaloną czy skrzyżowaną lateralizację można pomóc, dzięki odpowiednim ćwiczeniom wykonywanym, np. podczas **zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.**

Czy leworęczność jest w porządku?

Odpowiem krótko – TAK. Rozprawmy się raz na zawsze z mitem, który funkcjonował przez lata.

Leworęczność, przy dominacji jednorodnej lewostronnej, jest jak najbardziej prawidłowa. Nie jest to odchylenie od normy. Absolutnie nie powinno się dziecka przedstawiać na tzw. „lepszą”, czyli prawą stronę (nie ma lepszej strony). Warto jednak wziąć pod uwagę, że niektóre czynności mogą sprawiać dziecku leworęcznemu trudność, np. wycinanie nożyczkami, które zaprojektowane są dla osób praworęcznych. W związku z tym **trzeba zadbać, aby dziecko miało specjalne nożyczki (a nawet ołówek czy kredki) dla osób leworęcznych.**